

Nederlandse hondenrassen (2)

Hollandse Herdershond

Ze vormen een stukje cultuurgeschiedenis binnen de kynologie en het is onze dure plicht om ze te bewaren voor de toekomst. Bij de tweede aflevering van Nederlandse hondenrassen gaat het niet om één ras, maar om drie. Immers, deze honden kennen uiterlijke verschillen die hebben geleid tot drie variëteiten: kortharig, langharig en ruwharig. We maken kennis met de Hollandse Herdershond...

Alice van Kempen

Herkomst

In vrijwel heel Europa komen vanouds herdershonden voor. Immers, waar vee is, zijn herders met honden. We lezen in een boek uit 1494 al over de 'Schaffhund', *die niet zo dik en zwaar moet zijn als de huishond, maar wel zo sterk, moedig en snel*. Herdershonden hebben zich in de loop der eeuwen in diverse Europese landen ontwikkeld, vooral in Frankrijk, Duitsland, Engeland, Nederland en België. Door de eeuwen heen hebben de verschillende types zich aangepast aan het terrein en het klimaat waarin ze moeten werken. Eén ding hebben al deze herdershonden gemeen: hun natuurlijke instinct tot hoeden. Men gaat er van uit dat het huidige type Hollandse Herdershond al aan het begin van de 18de eeuw in de Lage Landen aanwezig is. Om het onderscheid te benadrukken, spreekt men in de 19de eeuw over 'vreemde herdershonden' (van buiten Nederland) en 'inlandsche herdershonden'. In 1874 en 1878 verschijnen de eerste Hollandse Herdershonden op een tentoonstelling, maar het zal tot 1890 duren voordat de naam 'inlandsche herdershond' verdwijnt en plaatsmaakt voor Hollandsche Herdershond. Het heeft lang geduurd voordat dit ras 'salonfähig' is; hij moet het in populariteit afleggen tegen de jachthonden, terriers en collies, die veel meer in trek zijn. In 1898 wordt de rasvereniging, de Nederlandse Herdershonden Club, opgericht met het doel deze hond voor de toekomst te behouden. Dan ook worden de raspunten opgesteld en als karaktereigenschappen worden onder andere vereist: *aanhankelijkheid, gehoorzaamheid, volgzaamheid, waakzaamheid, betrouwbaarheid en oplettendheid*. Bijzonder is ook *'weinig eisend'*, waarmee wordt teruggegrepen op de taken van een sterke, werkende hond in weer en wind.

Werkhond

In de laatste helft van de 19de eeuw beleeft de schapenfokkerij een bloei-periode; er zouden in die tijd zo'n 6000 (!) herdershonden actief zijn geweest. In het werk van herdershonden onderscheiden we verschillende taken: hoeden, bewaken en drijven. De Hollandse Herdershond is een hoeder; hij moet er voor zorgen dat de kudde, die geleid wordt door de 'menselijke herder', niet afdwaalt of percelen gaat begrazen waar dat niet de bedoeling is. De honden draven heen en weer langs de kudde om 'uitbrekers' te corrigeren. Daarmee bepaalt de hond de grens en soms is alleen maar kijken al genoeg om de zondaars terug te sturen naar de plek waar wel mag worden gegraasd. Deze hond werkt in de polders, op de dijken, in de wegbermen en op de heide, kortom overal waar voedsel voor schapen is. Een schaap is minder kieskeurig dan een koe en daarom treffen we de schaapskudden vaak op stoppel- en heidevelden aan. Eigenlijk zijn de herdershonden levende afrasteringen, wandelend prikkeldraad, want omheiningen en hekken voor schapen zijn er dan

OP DE WINNER SHOW

Tijdens de Winnershow op **26 en 27 november** in de Amsterdamse RAI worden de Hollandse Herdershonden op zondag 27 november gekeurd. Maar op de beide Winnerdagen kunt u met het ras kennismaken in het **'hondendorp'** van de Winner. Meer informatie vindt u op de website: www.winnershow.nl

nauwelijks. Eeuwenlang is er bij de fokkerij geselecteerd op deze vaardigheden en die specifieke werkcapaciteiten staan op de eerste plaats; het uiterlijk is dan nog van later zorg. Aan het eind van de 19de eeuw is de herdershond ook in Nederland een vertrouwd beeld op het platteland. Ze lijken hun werk zelfstandig te doen – dat zit hen letterlijk in de genen. Ze beschouwen de schapen als hun roedel, hun eigendom, en

- *'Inlandsche Herdershond', een tekening uit circa 1875.*

• 'Herderin met schapen en hond', detail uit een schilderij van Anton Mauve (1838-1888), dat is gesitueerd op de heide in Laren.

rusten niet voordat de kudde veilig bij de schaapskooi is aangekomen. Bij het hoeden zal de hond slechts bij hoge uitzondering een schaap, bij de wol, vastpakken, maar doorbijten mag niet! De schapen, op hun beurt, zijn niet bang voor de hond, maar ze tonen wel ontzag voor hem. Net als bij de Drentsche Patrijshond, zijn er bij dit ras ook diverse populaties geweest, maar bij dit ras verspreid over het hele land. Degene die het beste werken bij schapen worden veelal voor de fokkerij ingezet. Behalve voor legale taken, wordt deze herdershond door zijn baas soms ook gebruikt bij het stropen en als we oude foto's en ansichten bekijken, dan zien we dat hij ook onder de hondenkar wordt ingezet. Ten slotte wordt van hem verwacht dat hij het erf bewaakt. Hij is met recht een manusje-van-alles en zoveel taken voor één soort hond betekent dat er optimaal gebruik wordt gemaakt van zijn vaardigheden en dat een intelligente herdershond veel waard is.

Aan het einde van de 19de en het begin van de 20ste eeuw zorgen ontginning, herbebossing en komst van kunstmest ervoor dat heidevelten en schaapskudden, en daarmee de herdershonden, langzamerhand uit het landschap verdwijnen. Maar de liefde voor een mooie, raszuiver gefokte herdershond verdwijnt niet en het ras is nu een gewilde werkhond en een goede huisgenoot. En ook ver buiten Nederland is de Hollandse Herdershond te vinden.

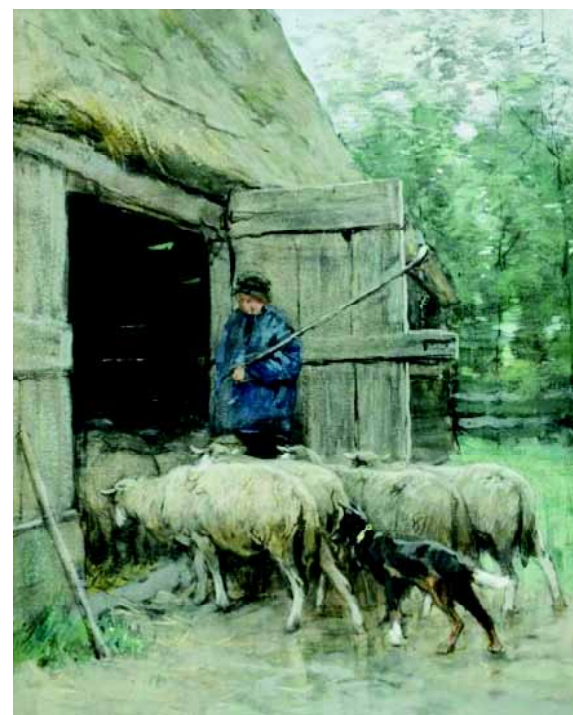
Uiterlijk

De Hollandse Herdershond heeft een natuurlijke bouw, dat wil zeggen dat zijn lichaam geen overdreven kenmerken heeft. Omdat het geen 'luxe' honden betreft, zijn er van hen in voorbije eeuwen nauwelijks schilderijen gemaakt, dit in tegenstelling tot, bijvoorbeeld, de jachthonden en de terriers. Maar toch weten we globaal hoe deze herdershond er heeft uitgezien, dankzij de schilderijen die er van schaapskudden zijn gemaakt. De hond speelt daarop weliswaar geen hoofdrol, maar we zien hem aan het werk. Dat is onder andere door schilders uit de Larense School vastgelegd. Het eenvoudige boerenleven is een populair onderwerp van hun schilderijen en daar passen schaapskudden en herdershonden prima bij. Bij de oprichting van de rasvereniging in 1898 onderscheidt men maar liefst zes haarvariëteiten. Vandaag de dag zijn dat er drie: kortharig, langharig en ruwharig. De raspunten van de verschillende variëteiten zijn hetzelfde, met uitzondering van de vacht en de vachtkleur. De korthaar en langhaar variëteit zijn goud gestroomd of zilver gestroomd en hebben bij voorkeur een zwart masker. De ruwharige Hollandse Herder is blauw-grijs en peper en zout kleur, zilver en goud gestroomd. De schouderhoogte is, afhankelijk of

het een reu of een teef is, minimaal 55 tot 57 cm. Het is een middelgrote, goed gespierde en krachtige hond. De niet te grote oren staan van nature recht op en de donkerkleurige ogen staan een beetje schuin in het hoofd. Fokkers hebben geprobeerd om de Hollandse Herdershond te bewaren in de meest oorspronkelijk vorm. Dat lijkt gelukt, zij het dat de huidige Hollander 3 tot 5 cm groter is dan zijn 19de-eeuwse voorvaderen.

Huishond

Na de aanschaf van een pup – altijd via de rasvereniging – is het volgen van gehoorzaamheids cursussen een must. Zijn die met succes afgesloten, dan kan, of eigenlijk móet, worden

• 'De terugkomst', schilderij van Anton Mauve (1838-1888). De herder en zijn hond brengen de schaapskudde veilig terug in de schaapskooi. Een beetje wit aan de borst en tenen is toegestaan; dat wordt pas in 1914 verboden. De herdershonden op de schilderijen van deze kunstenaar hebben dan ook vrijwel altijd wit in de vacht en ook aan de snuit.

• Palingverkoop vanuit een hondenkar, Zaandam, 1913. De hond rechts is herkenbaar als Hollandse Herdershond, bij voorbeeld aan zijn rechtopstaande oren en gestroomde vacht.

gekozen voor andere bezigheden met de hond. De Hollandse Herdershond is in principe een vriendelijk huishond, die goed in een gezin past, mits hem duidelijk is wie de roedelleider is en wat er van hem verwacht wordt. Hun ingebakken aard om actief te willen zijn, stelt wel eisen aan de eigenaar. Een Hollander is niet gelukkig met een lui leven; hij leert

levensverwachting van een Hollander ligt tussen de 10 en 12 jaar. Reuen kunnen tegenover andere reuen dominant gedrag vertonen. Ze zijn ook enkele centimeters groter dan de teef en krachtiger en zwaarder gebouwd. Teven worden gemiddeld twee keer per jaar loops; dat duurt circa drie weken. Belangrijk is dat de nieuwe eigenaar goed bij zijn keuze

snel, maar kan zich ook snel vervelen. Bij de kortharige en langharige variëteit valt het haar vanzelf uit, maar de ruwharige vacht moet – als hij rijp is – minimaal tweemaal per jaar worden geplukt. Verder volstaat regelmatig kammen en borstelen. De

past – en andersom. Wie moeite heeft met een strakke opvoeding, kan beter geen reu nemen. Wie loopsheid lastig vindt, moet liever niet voor een teef kiezen. Overleg uw (leef) situatie en wensen met de fokker.

Activiteiten

Het échte werk, het hoeden bij de schaapskudden, is er voor de Hollandse Herdershond nauwelijks meer en bovendien heeft hij 'concurrentie' gekregen van de Border Collie. Daarentegen zijn de mogelijkheden om met deze hond aan hondensporten te doen legio. Bijvoorbeeld Gedrag en Gehoorzaamheid, agility, flyball en speuren, maar ze kunnen ook worden opgeleid tot politiehond, reddingshond, drugshond en explosievenhond. Die veelzijdigheid is één van de aantrekkelijke kanten van dit ras. Overal in Nederland is gelegenheid om met trainingen de Hollandse Herder voor verveling te behoeden. Inschrijven op tentoonstellingen en clubmatches kan natuurlijk ook. ◀

• Ook vandaag de dag werkt de Hollandse Herder nog bij de kudde. (Foto: Alice van Kempen).

INFORMATIE

- Rasverenigingen: **Nederlandse Herdershonden Club** (www.hollandseherder.nl) en **Vereniging De Hollandse Herder** (www.vereniginghollandseherder.nl)
- **Raad van Beheer op Kynologisch Gebied** (www.raadvanbeheer.nl)
- **Hondensport:** www.raadvanbeheer.nl/verenigingen-en-activiteiten/hondenopvoeding-hondensport/
- **Commissie Werkhonden** (www.commissiewerkhonden.nl)
- **Cynophilia** (www.cynophilia.nl)
- **Koninklijke Nederlandse Politiehond Vereniging** (www.knpv.nl)
- **Literatuur:** 'Allemaal Hollanders, Herdershonden van eigen bodem' (www.hollandseherder.nl)